

[Transcript] 198 Land med Einar Tørnquist / Eritrea med Raymond Johansen

Heisann, 21. august klokka 19.00, så blir det 198 land live Norge spesial på Akkeshus festning. I tillegg til meg og mine 97 prosent kvalitetssikrete fakta, så blir det en knippe utvalgte superhemlig gäster, som jeg selvfølgelig ikke skal fortelle dere om akkurat nå, det får du finne ut senere. Og mer informasjon om dette ventet her, det finner du på Instagrammen og Facebooken til 198 land. Og bilettene, det finner du på Ticketmaster.no, så ses vi i solen!

Dette episode er bort til deg med Starfield.

Børn på et ekstremt jernig through the stars i Bethesda Gamestudio's første nye univers i over 25 år. I dette næste generasjon rollgjennavn decide du hvem du er og hva du vil bli.

Det mest viktigste historie er denne du forteller.

Kaptes din egen skip som du venter på de sættelige systemene.

Exploring over 1.000 planetene, mens du begynner å begynne hans bedre historie.

For all, inn til Starfield.

Visit www.starfieldgame.com to learn more and pre-order, rated M for Mature.

Ukas annonsør er en venn i nødende en reddende engel, et veiledende kompass i Kals og Vi Kalle Livia.

Jeg snakker selvfølgelig om TripleTex.

Og det er ikke noe jippeleng vi har med å gjøre her.

For TripleTex er nemlig det mest brukte webbaserte regnskapsprogram i Norge med over 85.000 kunder.

Og det er ikke utengrunn.

For i TripleTex får du nemlig alt du trenger i et system.

TripleTex består av ulike module for regnskap, faktura, lønn, timeføring og prosjekt.

Og TripleTex er også en reddende engel for deg som ikke er så flink med kvitteringer.

Og hvis du bruker en regnskapsfører som blir litt irritert på deg fordi du miste kvitteringer, glemmer å sende inn regninger så det ikke blir betalt i tid eller at du glemmer å sende ut fakturar, jeg er så frykt ikke for TripleTex, kan sørge for at du og regnskapsføreren blir beste vender.

Du kan sørge for at alle fakturer går rett inn i TripleTex og betales på forfallsdato.

Du kan ta bilder av alle kvitteringer når du kjøper noe sånn at det går rett inn i appen.

Og mye mer som gjør livet lettere.

Og selv bruker jeg faktisk helt på ekte TripleTex aktivt.

Hver minst lille kvittering går inn i et slags desperat håp om at regnskapsføreren skal finne et eller annet som vi kan skrive og ha et eller annet sånn, men stor kesse blir bare satt strekk over og kastaet nå. Men uansett så er det sånn at TripleTex det passer for alle og kan skaleres opp og ned i et behov. Så enten du har et lite firma eller et sværtet, så passer det for deg og dette her.

Fikser ikke regnskapsføreret for deg, sånn at det er helt magisk, men det gjør det mye lettere.

Mye, mye lettere om min varme anbefaling.

Ikke er nok til å overbevise deg, eller om det bare er en nysjerre repair som vi vite mer om TripleTex,

da har jeg gode nyheter til deg.

Nå kan du nemlig prøve TripleTex gratis i 14ager på tripletext.no.

Skrå strekk gratis!

Ført!

Hørt fra! Hørt fra! Hørt fra!

Hørt til min varme anbefaling.

Løst hva tar for hørt, hørt til deg.

Hørt fra! Hørt fra! Hørt fra!

Hørt til min varme anbefaling.

Løst hva tar for hørt, hørt til deg.

Rai-Manu Hansen er en norsk rødlegger og politiker som har vært leder for Oslo's Byråd siden 2015.

Eritrea, offisielt staten Eritrea, er en stat på Afrikas Horn, når rødst i Afrika.

Og det er da den første setningen på Wikipedia om deg, Rai-Manu, og om Eritrea.

Så da skal du både gjest og destinasjon være behøvere introducere.

Neste skritt, fordi du har ønsket gjesten hjertelig velkommen.

Tusen takk for det.

Ja, velkommen hit. Det er Rai-Manu Hansen.

Det er ikke noe mellommann.

Nei, det er bare Rai-Manu Hansen.

Sier du ja. Ikke noe klengendamn, eller?

Ikke så mye lenger.

Fra Twitter så har det jo mye rare klengendamn, men de egner seg lite i dag, synes jeg.

Det egner seg lite i dag. Hva spennende jeg har hørt siden jeg har instagrammeret meg.

Rai-J, er det greit?

Det høres veldig bra ut.

Det er veldig tråd med 2023.

Det er jo sikkert noen som er litt overrasket for at du, som på en måte er Norges mest berømte lokalpolitik.

På en måte er det litt som Oslo, at du har en tilknytning til til så fjern til eksotisk land som er i trea.

Hvordan har det seg?

Jeg har jobbet veldig mye internasjonalt i mange år egentlig lenger enn jeg jobbet med i lokalpolitik.

Jeg var statssekretær i Begges Stoltenberg-ringene.

Vi tappte valget i 2001, og i 2000 hadde jeg i den korte perioden jeg var statssekretær fra 2000 og 2001.

Så jobba jeg og hadde ansvar for fredofforsjoning og da Afrika, Asia, Latina, Amerika og FN.

Og jobba veldig mye med fredofforsjoning særlig på Afrikas hoven.

Et i Opea, Eritrea, Sudan, Somalia.

Og så når vi da tappte valget, og i og med at jeg var ansatt i Norad, for jeg kom fra Norad til utenrykstepartementet.

Så tror jeg kanskje noen synes det var greit å sende meg ut av landet.

Da var jeg en ny regjering. Det var Jan Petersen som en hyggelig utenrykstminister.

Og da fikk jeg ansvaret for å forberede og åpne en ambassade i Eritrea.

Så da bodde jeg der en stund og jobba både med, da var Norge sikkerhetsrådet på det tidspunkt også.

Jobba med fredofforsjoning, jobba med å åpne ambassade, med bistansprogrammer.

Så da fikk jeg jo selvfølgelig en nær tilknytning til det i landet.

Det er jo annerledes når du reiser ut og inn, men nå faktisk boder der.

Ja, for hvor lenge var du?

Ja, jeg var det som du en tre kvart år, og da var jeg langt ferie, og da var ikke sønne mine så gamle. Men de kom på besøk, en påske, så familien også fikk jo da en tilknytning til Eritrea egentlig. Og de personer der, og fotballen litt, og det var fint å bli kjent med et land på den måten.

Og folkene som var der og førte av mye rundt i vakre Eritrea.

Så med en lang og trøbbelig historie, så jeg føler at jeg har et forhold til Eritrea,

og når jeg ble statssekretær igjen i 2005 til 2009, og jeg var generalssikter i flykninghjelpene mellom,

så jeg jobber også da med Afrikasorden Eritrea, og så har jeg besøkt landet en rekke ganger også etter at jeg bodde der.

Det er det som gjør så takig, jeg var en lang setning, men bygghåp var hyggelig.

Bygghåp og ambassade, det høyser utrolig. Det er jo nedlagt, enkelt?

Akkurat nå er det nedlagt, ja.

Den ble da karton, tror jeg, som var nærmeste i Sudan, som er på en måte den du var...

Ja, det var Addis Ababa som man lå under deg, men det ble jo trøbbelet i og med konflikten mellom Eritrea og Etiopia.

Det har vært både karton og Addis som på en måte har vært hovedambassade,

inntil vi hadde en full flest ambasad, som man sier, med alle rettigheter,

men det var da etter at jeg er reist igjen på neste som kom da, var en ambassadør,

for det var ikke i mine planer om å bli det permanent som ambassadør.

Det ble jo akkurat ambassadør, du er det som heter Sharshadi Affair.

Åh, det er fantastisk.

Ja, jeg har den her lille kartet nå.

Hva gikk det nå? Fikk du en sånne diplomatisk immunitet sånn,

kan du bare reile på som du vil, eller?

Det var jo fullt, det var ikke så stort behov for det, selvom jeg reller rundt med en lennkruiser, med sånn utrolig tung lennkruiser, for den var jo også eventuelt beskyttet mot minner.

Det er jo parodien på en sånn bil man har i Afrika, da.

Ja, det var det, men du verdde noe fin bil, det var vite drømmen jeg kom hjem.

Jeg har lyst på en sånn lennkruiser.

Hva har du det bare?

En viten fendt å si, ja.

Men han skal faen med aldri en sånn tung lennkruiser, selvom det var høyt på ønskelisten.

Det er veldig vanskelig å parkere dem her i Oslo, for det kan jeg ha noe med å ha.

Om du får av med fallet.

Det har gått så dyrt i hver etning, så du dyrter her plass, da.

Men du betyr det da at du har hatt friheten å reise litt rundt i trea, for det er ikke alle som har...

Nå er det mye mer begrensninger enn det var, så jeg reiste mye rundt på egentlig på kryss og tvæs i hele lille landet.

Ja, ok, det er fint bak dem.

Du, vi må jo forholde oss til statutene, og statutene de sier at første spaltet er fakta-voksen.

Helt bra, helt bra, helt bra, at du må lente til hver den siden stort.

I fakta-voksen skal du få hjelpe meg til å da etablere de grunnleggende faktene om er det trea vi begynner med hovedstad.

Hovedstaden heter Asmara.

Asmara, det er en milliondyr, eller vet du det?

Når jeg var der, det er lite centrum for folk hvor stort det egentlig er i omkrets.

Hvor mange som bor i det man kaller hele Asmara, det er jeg usikker på.

Vakke by?

Veldig vakke by, også preget av den italienske kolonitiden.

Du får en italiensk restauranger og drikker italiensk kaffe, og det er riktig trevlig og rolig by.

Ja, for det var litt artig, for vi fikk... Vi fikk altså masse litt spørsmål, og så fikk vi et spørsmål som er sånn typ det.

Alle byer har det som en italiensk restaurang, har det som også Asmara, det.

Men dette er jo virkelig, dette er en gammel italiens kolonit.

Ja, det er en gammel italiens kolonit.

Og den står her helt byen, det er jo UNESCO-liste, rettet på grunn av den der veldig veldholdt italienske kolonistil.

Det er småhus, det er veldig vakkert og veldholdt med hager og fine rolige gater, så det er en absolutt veldig trevlig og fin by.

Er det liksom cappuccino, pizza, pasta og vespa?

Ja, det er det.

Og noe god italiensk røvin var også tilgang på når jeg bodde der.

Det var det.

Dette veien var en god barolo på en deilig italiensk baro.

Jeg vet at i en annen land som har vært i italienske kolonier, så kan man...

De elste imegørene snakker og forstår italiensk fortsatt, jeg vet ikke, jeg var det sånn i rettet.

Ja, det var det.

Det var det, men de yngre kunne ikke det, de kunne nå ta litt på engelsk.

Men hovedsakelig i Asmara så bor det jo tigrinjere, og de snakker tigrinja.

Og det er de kristne...

Ja, det er hovedsakelig de kristne, men du får aldri helt eksakte tal på antallet som er muslimer og kristne der,

men man sier at flertallet er kristne.

I Asmara så er det nok det.

Det er både den katolske, orthodoxe kjerka som står ganske stert der,

og så har vi hatt politikere som ikke ønsker noe særlig religiøsinflytelse det hele tatt,

og så er det særlig på Lovelands, for det er jo delt dette med høylandet hvor hovedstaden ligger.

Og så er det kystområdet, hvor det er flatt næsen ørken, hvor kystbyen, og det er to store kystbyer,

og det er to store tradisjonelle havnebyer som Massava og Assab,

og så er det et enda mer fjellmassiv mot grensene til Etiopia,

og så er det Vestern, Lovelands, og så er det fire kategorier av landtyper de er i trea.

Klimasoner, man kaller det.

Det skal oppleve en ganske mye forskjellig, for det går for å være i snitt etter de varmeste lande i veiden,

men er det meg at Asmar er for eksempel som ligger så pass høyt?

Det er ikke så spesielt varmt, det ligger jo på 2300 meter,

så samlet av mye røde blodlegmer, hvis du trener i høyden, eller det er hvite,

det blir aldri helt sikker på.

Det var i hvert fall topptrengen, Trevman.

Ja, det var, det er en viktig distinktsjon her, det ligger jo høyt.

Det kan jo ha med å gjøre det så bra i sykling, for eksempel,

og det var om sykkel var en stor idrett i er i trea,

så mange sykler på den veien bratte de så hård noll svingende ned til Massava.

Var det der det fant noe inspirasjon til å satt seg på sykkel i Oslo?

Ja, det var, det var hele veien var sykkelveiene.

Ja, ok, altså de store begynne, det er da Aspara selvfølgelig,

vi har Keren, det var neste dørste by, Tessenei, trede største,

så var det Massava som du nevner av, som er den gamle hovedsaden,

hvor den nye hovedsaden ranges med sykkelene.

Vi kan gå faktisk til innbyggetallet i hele er i trea, for det er så spennende,

vet du hvor mange som bor i er i trea?

Det er jo litt nå, litt i overkant av 6 millioner.

Det er noe som sier, 6,7 er noe sånn 3,6, det er andre som sier,

det er 4 kals i tallet her, skjønner du?

Ja, det tror jeg ikke de har helt oversykt over de siste sånne du har på,

de fakta, boksne er litt over 6 millioner,

men når jeg var der så opererte man mer i underkant av 4.

Kan du si så til å dobla befolkten av siden dittetallet,

sånn anslagsvis, men det er jo ispublisering og offisiell et hal,

det er jo litt lockarregime til deg.

Det er lockarregime, og tallene er politiske,

både på en måte hva som er av, for det er jo nye,

på en måte etniske grupper med ulig kultur, ulig språk i er i trea,

hvor tigrinjen er over 50%, så er det tigre,

og så er det næst størst, og så er det syv andre mindre etniske kulturgrupper med eget språk,

så det er jo tigrinjen som har hatt makta,

og her er det jo også helt sikkert et stort behov for å kompensere,

for alle de som har flykta, for det er jo ingen tvil om at gjennom de siste 20 åra,

så er det mange som har flykta ute i det trea, både via Sudan og via Etiopia.

Det er Norges nye, det største, hva heter det, innvandrings gruppe?

Ja, det er vel over 25 000, og så er det 80 000 som er med etteriske foreldre som er fløtt i Norge,

så det er rundt 2-30 000.

Hvilke akka til å korrigere det å si at det er over 2-30 000,

men så har tog det til seg selv, Gert.

Ja, det er...

Så er 25 000 til deg nå, nei, da.

Kommuneprofilen, og denne, der, står alle de terne, der.

Ja, det er det opp.

Det er mange der.

Nå har jeg kontakt med, og det er...

Forstår vi den ganske krevene historie, for det er at...

Regime har hatt veldig lange hender ut mot også de som har forlatt landet.

Og tidligere så var jo en av de aller viktigste inntektskildene til Etiopia var jo å ta 2% av inntekten som du tjente på jobb, og sendte tilbake til Etiopia.

Og historiene sier så at hvis du ikke gjorde det, så ble det repressalier mot familiene dine internt i Eritrea.

Så det var ganske knaltøft, men det nå har grunn til å tro er at det er ferre som faktisk betaler dette.

Men det er igjen veldig vanskelig å få være fysert, for det har jo vært mer krevene med pengeoverføring noe annet, men det har vært en veldig viktig inntektskilde for Eritrea.

Nettopp de pengene som kommer fra de som bor utenfor.

Vi er spennende å prøve å tenke hvordan de der får oversikt av hvor mye alle som er rundt fra Eritrea tener,

og så prøver å kalkulere 2% det, eller borde du på hvor præcis de er begge?

Ja, og her er det jo mye mange rykter om at regime også har

mennesker internt i de ulike landene som samarbeider med regime også og videre.

Og det er ikke sikkert at de samarbeider med regime for å samarbeide med regime, men for å beskytte seg selv og sin familie.

Det er et tøft regime, og du nevnte i stat at dette er på en måte set på til å være Afrikas nordkorea, men etter frigjøringen på en måte i 1992-1993, så var jo målsettingen til ansittende presidenten Isaias.

Ja, det er bare på fornan du?

Isaias afførke, ja, på fornan.

Jeg har trofet han så pass mange ganger at det blei naturlig.

En stund så jeg har sett han nå, at dette skulle bli Afrikas Singapur.

Ja, ikke sant.

Med alle muligheter med handel og alle ambisjoner man hadde med åpning av disse to havene, å bruke en del av de mineralene som er flere en del.

Gull blantant, ja.

15% av det jeg tenkte.

Og så er det også et viktig tilsetningstof til kunsttørsel.

Og gruver der som tidligere var jeg da av Kanada, husker jeg når jeg var der, nå er det overtatt av Kinesere.

Om det utgjør så pass mye av at presse på en måte og få disse pengene fra de som bor ute for har blitt mindre, det vet ikke jeg.

Kina og Qatar, hvis noe som har investert mest penger, så vil det kanskje å ta i landet der?

Fordi de andre landene har trukket seg ut.

Og det er ofte konsekvensen av det.

The usual suspects som kommer inn.

Og Kina og Qatar, og det ser vi jo vel i Afrika.

Styrjungens spørsmål.

Ikke helt hatt.

Der er det bare å investere.

Bygge ut infrastrukturen, alle er happy.

Så får jeg sikkert en stemme i FN Extra.

Helt sikkert.

Så er det mye gjort.

Apropå penger, valuta.

Nakfa.

Det er det de bruker, eritresk nakfa.

Ja, og den har en del eritresk nakfa hjemme nå.

Og den senere, ja, ja, jeg har det, synes jeg, det er litt tørtig.

Og noen ganger, for eksempel skal du vise,

så har jeg noen sånne steder hvor jeg har litt noen dollar.

Og så ligner nakfa på dollar litt av utseendet.

Så min store skuffelse når jeg tatt opp, og liksom, oi, hundre.

Ja, hundre.

Så har jeg absolutt ikke vært hundre dollar, men hundre nakfa.

Ja, det er sødt til kroneromfrontet.

Ja, det er nødt om.

Ja, det er fordi jeg har akkurat i dag, så på mørkelsen har jeg drivet å rense litt i reisevalet ut av skuffen min.

For det er tid til at nå er kroner så pass gunstig å vekle tilbake til.

Så jeg har gått vært på veklein og æro, og sånn som jeg ligger i skuffen.

Er det må jeg skatte av det først?

Nei, det skal du slippe.

Men det er takk for tipset, ja, også en del æro og punn, og faktisk liggende.

Ja, jeg har også vært på den 55 punn.

Ja, du har det, ja.

Jeg har vært på noen fotballturer som jeg ikke greier å bruke av alle pengar, så jeg har noe punn liggende.

Er ikke det jo nøytelesupportera?

Nei, tottena.

Ja, det er tottena med, da skal jeg mulig å bruke dette med.

Ja, det er fordi jeg er nøytelesupportera, det er det dyrt.

Ja.

Hvilke land grænser er i drevdelen?

Tre land som den grænser til i røde havet.

Men ikke inn til, det er jo da Jemen og Sevdorabia.

Men også på land grænser de til Djibouti.

De grænser til Etiopia, men grænser til Sudan.

Kan du det der, du?

Ja, jeg har vært mye de så landet alldeles.

Så det er de tredje grænser, er de tredje større eller mindre enn Norge?

Det er cirka en tredje del av Norge.

121.041 kvadratilometer.

Ja.

[Transcript] 198 Land med Einar Tørnquist / Eritrea med Raymond Johansen

Faktisk gjør en litt på det, så hvis du reiser opp til det som er Norges geografiske midtpunkt, hvis Steinsjøen trener, setter du en strek på tværsene Norge der.

Så her er det tre og mer eller mindre identisk med den delen som er Norge for Norges geografiske midtpunkt.

Nettopp.

Hvis vi har et størrelse, så får vi på det.

Minus valbær.

Minus valbær, det var godt beskrevet.

Så der har du det.

Det ligner litt rann i form av det faktisk.

På Norge?

Ja, på den lille der.

Ja, på den lille der.

Ja, på den lille der.

Ja, på den lille der.

Ja, på den lille der.

Ja, på den lille der.

Ja, på den lille der.

Ja, på den lille der.

Selvfølgelig.

Men det er jo enda å være med i trea som da på plassen første til 190, første befinner seg hvor.

Ja, det tror jeg må være langt opp på 170-tallet.

176.

Det er det du er god på det der, altså.

Ja, det var nettopp.

Det var soppass.

Ja, det er dårlig.

Altså, de eneste som gjør det dårligere er jo det andre dysfunksjonelle afrikanske land.

Også er det de to fullstendige krigsødelagte landet Afghanistan og Yemen.

Så utover det er det få som gjør det så dårlig som i trea.

Det er litt grunn høyere opp på listet av å forvente levaldere, altså med en del av det tallet her.

Det er noen med 149 der.

Ja.

Man kan forvente å bli 66 og et halvt år gammel.

Hvor lenge har du hatt den da?

Det er ikke mange, vet du.

Nei, jeg har ikke tatt noen ny periode, da du.

Nei.

Vi har vært innover religion.

Det er jo islam og kristendom som er de to store.

Ja.

Og innover for kristendommen så er det flere retninger.

Ja.

Det er det.

Det sunnelige for islam, hva er det for å ta det?

Ja.

Så er det da, kristendom, så er det erritereisk orthodox.

Erritereisk orthodoxia.

Ja.

Også er den koptiske.

Den er vel mer eller mindre, det den er.

Den orthodoxe.

Også er den katolske.

Ja.

Også er det mye sånn lavkirkelige.

Hepsiklepsi som Isaias pleide å kalde dem litt.

Hepsiklepsi?

Ja, ja, for dem synger og er litt ikke dem her.

Hepsiklepsi.

Hepsiklepsi.

Nei, det er riktig.

Det er jo...

Det er jo så er det jo...

Jeg prøvde bare å forstå hva den erritereisk orthodoxiskirken er.

Det er det som skiller det mest fra det vi kjenner fra Norge.

Stantismen sånn.

Jeg vil at de mener at Jesus da ikke var både Gud og mennesker, men bare Gud.

Ja, nettopp, nettopp.

Men å kalle den erritereisk orthodoxiskjerk.

Ja.

Det er nok også et uttrykk for å ta...

At det ikke er en etiopisk orthodoxiskjerk.

Det er nok først fremtid.

For at det var jo når i alle de årene fra 1850 og til 1993

så var jo erritereia en del av etiopia.

Ja.

Og det er selvfølgelig da også en del av den etiopisk orthodoxiskirken.

Men som alle andre steder så er også kyrka politisk.

Det er den.

Det må nyme, altså ordet for innbyggetaan,

Norman i Norge.

Erritereer.

Erritereer i erritereia.

Erritereisk.

Erritereisk, ja.

Så har du statsform.

Den er jo...

Vi ville jo kalt oss for et konstitusjonert moderki her i Norge.

Hva kaller vi i erritereia?

Republik.

Republik.

Og det er en dundrende demokratisk sådan her ikke.

Ja, det er det.

Han har hatt kontroll hele veien i Sarja Safvorki.

Helt fra løseribelsen i 1993?

Helt fra løseribelsen i 1993.

Det var også da helten i EPLF, som var friøringsbevegelsen.

Ja, de to store, da var ELF og EPLF.

Ja, ELF var den gamle.

Og så var det en stor de mot hverandre.

Ja.

Men ELF var jo den elste.

Ja.

Som på en måte holdt på i ti år etter ti år,

før på en måte EPLF kom inn og professionaliserte på en måte motstand ytterligere.

Ja.

Og så var det jo helt igjen, da det var jo en krig mot heileselassi

å seinre med en gistereskime i etiopia.

Og da var det, og dette er viktig del av historien,

så var det da også en taktisk allianse med TPLF,

som var til greien i en People Liberation Front,

som meles som seinret ble president i etiopia.

Ja.

Og de grede jo sammen og styrte med en gister.

Og da kom jo til syne de konfliktene,

som var mellom EPLF, eritrerende,

og TPLF til grei, Provinsen.

Og da sa også Isaias at han ville vente to år med en folkafstemning

til da eritrea blei en egen fri stat,

med egen konstitusjon,

fordi at hvis man ser noen på de gamle kartene,

til TPLF, eller til grei,

så ønsker man på en måte det greater til grei,

som også på en måte var en del av hele Høylandsplatthået,

som også inkluderte Asmara og deler av deler av eritrea,

fordi disse snakker jo det samme språket til Grinja,

som de også snakker i til grei.

Og da, i de få årene hvor det ikke var konflikt,

så var det på en måte en slags stillings til,

meles og TPLF-konstituerte makta i Etiopia.

Til grei er jo en mindre del av Etiopia,

det marker en flertall av befolkningen,
men likevel så bygde de sin model.
Og så ble eritrea etableret,
og så krasjede de sammen i 1998-2000,
hvor det blei en brutalt krig mellom Etiopia,
etiopia og eritrea,
og det var veldig mye av den jeg jobba med,
så Norge hadde sin rolle i Sikkerhetsråden
når vi kom inn der i 2001-2003.
Da ble det begge Norge da ble en slags fredsavtale i 2000,
så først så besluttet FN å sende styrker enn mi
til Etiopia og eritrea,
pluss at de nedsatte en såkald Bårdekommission,
fordi at det var jo områder inne i eritrea
som var fortsatt okkupert av Etiopia.
Og så sa man begge partner ble enig om
at det vørdykt eller kjennelsen fra denne Bårdekommission
skulle på en måte være en endelig løsning
som begge partner skulle aksepteret.
Og den var jo der, når jeg bodde i eritrea,
så kom jo denne Bårdekommission,
og alle var veldig spente på det,
så kom innstillingen,
og så var det på Etiopis TV så djubla de over kjennelsen,
og så var det da i 6-3 timer,
så var det helt mørkt i eritrea.
I sa jeg oss uttaltet seg ikke.
Det kom ingen informasjon om hva de mente.
Når man begynte å se på innstillingen,
så var det faktisk sånn at badmet,
som denne forblåste lille stede oppe i fjellenehet,
så bestemte Bårdekommission at den skulle tilfalle eritrea.
Helt siden det, så har det vært en kald fred,
med enkelt treffninger,
som da vart det hele tiden når Meles satt som presse,
han er jo død, han er død av kreft.
Meles og I sa jeg oss, som var gamle på en måte kampfeller
i krigen mot Mengistu-regime.
De hatet hverandre som pesten,
var veldig dramatisk, ikke minst for Etiopia.
Etiopia er verdens største land uten tilgang til havet.
Det de hadde tidligere var tilgang til Massava.
Det var Kysbyen og til del til Assab.
Da måtte de bygge opp infrastruktur for å komme seg til Djibouti

og bruke det som en utlastningsavn.
Begge økonomier ble veldig harts straffet av dette.
I dag er ikke Massava og Assab kommersielle havner igjen.
Selv om vi kan komme seg tilbake til det,
selv om situasjonen er dramatisk endra, så har det.
Det er en taktisk avtale
mellom Isaias og statsministeren i Etiopia,
som fikk fredsprisen, etter at det nå var en krig i Tigrei.
Etiopia er kommet veldig frem til grenseavtale,
og er klart den konflikten for å dø i 2018.
Så vet jeg at det har gått etter.
Da satt vi og fikk innstillingen i 2002.
Det var til 16 år før man slutt aksepterte den.
Det var Abbe, etiopiske,
som da kom noen innrømelse mot Isaias.
Da begynte den dramatiske konflikten internt i Etiopia
mot Tigrei, som varte fra 2019 til 2021.
Og Abbe, statsministeren i Etiopia, er Amara,
som er den største folkegruppen i Etiopia,
som da har tatt over makten etter Tigrei.
Da begynte det å er i tre år å gå inn og hjelpe Etiopia
med å bombe Tigrei.
Og i løpet av den, hold deg fast.
I løpet av den, konflikten fra 2019 til 2021.
Da må jeg forløve å stille deg et spørsmål.
Hvor mange mennesker tror du døde da?
Herregud, det er 100.000 i Cedric.
1,2 millioner.
Bare det område her.
Helt 1,2 millioner.
Og dette hadde aldri statsministeren i Etiopia klart
uten den hjelpa fra Eritrea.
For det Eritrea har jo hatt hele tiden TPL-fott Tigrei
som sin fiende.
Dette er jo egentlig brodefolk som snakker på set og vis sammenspråk.
Så det er utrolig dramatisk,
men det jeg skulle grunne til å komme inn på,
det var jo at selv ikke å ha dette samarbeidet
har ført til at man har åpnet havneforbindelsen
med SAVA, ASAB.
Det betyr at jeg ser på dette her som en taktisk
og ikke en strategisk avtale.
For de stoder egentlig ikke på hverandre.
Offrene her er som alltid krig og konflikt.

Folke.

Vanlig folk.

Vanlig folk.

Veldig dramatisk historie.

Det er en veldig dramatisk historie.

Det var mer dramatisk enn jeg hadde fått med meg.

1,2 millioner og helt sinnssykt.

Det var blant annet en som var utnyggsminister som jeg hadde mye kontakt med også.

Når han ikke var som utnyggsminister, så dreiv han også litt inn i konflikten i Somalia som dreve å jobbe med.

Jeg ser jo messfinn etter han.

Det var også et jobbisk ambassadør til Beijing.

Han ble bare skutt.

Og flere av de jeg hadde kontakt med ble jeg bare hendret.

Ikke av det mest dramatiske,

det har jeg antallet.

Og det vi ser nå da,

på de innafgjortige greiprovinsten,

så er det mest på en måte fruktbare områdene nå.

Overtatt av Amarrer.

Og vi kan få den største.

O-Romen er vel en majoritetsbefolkning som er i Sør, men de er ingen maktfaktor.

Men Amarrer er jo det.

Det var jo det heileselass i Mengist og det var Amarrer.

Så de er jo nå overtatt av dem.

Så du kan få en sånn vessehara,

lignende situasjon etterp.

Men det er klart at alt dette skjer,

også nå verdene er opptatt blant annet av ukrainer.

Ja, og det er jo pandemi.

Den perioden her, det er klart at man tar jo de konflikten som er nærmeste av selv.

Helt riktig.

Helt riktig, sånn en dramatisk historie.

Vi kan ta litt en tidslinje på det etterpå.

Vi må bare vite hva som er den høysetoppene i Retria, for vi har fortsatt i faktaboksen.

Da skal jeg være litt rolig.

Hva som er det?

Det må jeg melde pass.

Det er Mbass Suira, 3.000 og 13 meter.

Nettopp.

Det har ikke vært der.

Har du ikke?

Nei, det har ikke vært der.

Den skal være løst.

Ser du det, ja?

Den er så høy.

Ja, over 3.000.

Det har vært det å merke seg.

Det er også laveste punkt.

Det er også det av tørste naturlig innsjødder.

Lake Kulul på minus 75 meter.

Nettopp.

Det er bare detaljer, selvfølgelig.

Dette er fordi som en pirke på sånt.

Og så har vi da flagge.

Kan du beskrive det, eller?

Ja, det er...

Jeg liker røkket.

Det er mye sånn rødt og rødt.

Grønt.

Det er blått.

Ja.

Og det er rødt.

Svær i rød.

Og rødt, ja.

Og rødt.

Beskrive blået.

Blått er havet.

Ja.

Og det grønne er jo da markene.

Det er fruktbarheten.

Det er fruktbarheten, markene.

Og så er det en...

olivengren.

Ja, helt riktig.

Og mitt av en krans.

Ja, ja, ja.

Som er inne i den røde fargen, tror jeg.

Det husker jeg ikke helt.

Helt riktig.

Jo, i den røde fargen.

Det er veldig godt beskrive, synes jeg.

Du synes det, ja.

Ja, synes jeg.

Så rød er den største fagene.

Jeg synes jeg er trekant på tværeste.

Men det kan du folk bare google, hvis det er veldig...

Vi går ikke mer i djubben på det.

Jeg kjeder å høre folk snakke om hvordan flagg ser ut.

Ja.

Så da går vi videre.

Vi er videre.

Tusen takk.

Historien er jo en måte alltid fin å ta litt sånn...

Gå litt tilbake i tid på, når man skal snakke om landen som har hatt konflikt over så langt periode.

Det er jo ofte lurt å begynne med kolonitiet erfaring med.

Det var Italiaens koloni.

Det var den Berlina-konferensen, hvor de bare fordelte landen litt rundt og kring til noen europeiske kekser som satt å forsynte seg litt.

Og så var vel briten.

Det var vel velveldig ikke at franskemennene skulle ha for mye kontroll oppi der.

Og så fikk Italia rett og slett rettere.

Italia hadde jo en politisk og fansive valg gjennom historien.

Og på 20-talet rundt der så begynte det å bli ganske sånn...

Vi kaller det rett og slett det var den fascistiske, eller greia.

35-36 trever så begynner de Italiaene da og går løs på etiopia.

Okuperer etiopia.

Så da slår de sammen rettere som i dag har sånn koloni.

Etiopia, og praktisk Somala, det kaller det vel for italiensk Somala eller andre.

Sjog sammen det til en stor rennet som et italiensk Østaferga.

Det var ikke så mange år før Andre Vanskelig kom.

Og så fikk de jo hjuling av Britene.

Og så ble rettere satt under britisk Protektorat noen år.

Italiaene jaget ut igjen.

Og så kom vel FN.

Når det er 1950 rundt der i 48 ble vel FN mot det stiftet.

1950 så blir da det vetet at rettere skal inn under etiopia.

Helt riktig.

Ja.

Og da, som egentlig som etonom, som vi kaller slags liten stat i staten.

Som aldri ble en autonomi egentlig.

Det er ikke sant for da.

Da begynner jo det som åpenbart blir da at etiopierne begynner jo sånn gradvis å spise seg inn i det.

De forbyr vel til grinne av språket.

Jeg starter med Amarisk.

Flagget blir forbutt.

Og så er vel rett og slett.

Hvis det går til 260, så er da kan man si at etiopier har anektert Eritrea.

Og her er jo kilden til veldig mye konflikt.

Helt riktig.

Dette må vi sitte veldig døpt i den Eritreske patriotismen.

Ja, det er veldig godt beskrevet.

Identiteten til Eritrea er også veldig rar.

Identiteten er at det har vært en italiens koloni.

Det er en søtning til etiopier.

Det er sammenfallende folkegrupper.

Det er sammenfallende folkegrupper, men identiteten er jo også knyttet blant annet til at det er noe som er eget Eritresk.

Det er nye ulike nasjonaltetene, men det har masse ulike folkegrupper også i etiopia.

Men da starta på en måte kampene, og da mot Heiles i Lassi først.

Og så fra 27. der.

Kæse i Lassi, som jo også var her i Oslo.

Var det?

Ja, han klager på trikken på Majorstor. Han har bråket så jævlig.

Han har besøkt vel Kong Olaf.

Klager på trikken på Majorstor?

Nei, da begynte jo disse frigjøringskrigene og konflikten.

Her har jo opp igjen av den frigjøringskrigen, så har jo også ELF og EPLF motatt massift med norsk støtte.

Kirkens nødhjelp blant annet var veldig aktive.

Og blant annet ved å gi små matrasjoner, sånn pakker.

Og det var en sånn møtte gamle krigere i Eritrea.

Så fortalte de meg at et sånt valgspråk var når de var ute og traffede andre.

Hva er det ju?

I'm Norway.

Og så hadde de den der matrasjonen på baklomma, sånn da var det greit.

Da var det greit hvis du var i Norway, ja.

Ja, for da hadde de matrasjonen, sånn de hadde fått via og norsk støtte var der.

Ja, vi hørte som podcast, vi ville snakke med igjen som gammel ELF-kriger.

Og da har vi skrevet om at det var enorm matmanger.

Det var ferdig kommelig for de som kjempe i de grillige gruppene.

Og de måtte flytte seg helt til og ble bombe og flytte dette med jagefly.

Det var jo sovjetisk støtte til et iopernet, var det mer?

Så er dergen i regimen, fikk sovjetisk støtte.

Ikke sant?

De fikk jo stilling for min gister.

Og brukte jo migg, jagefly og alt dette mot.

Akkurat for det han sa, ja.

Og det var det verste, liksom, at de her miggene kom etter dem helt til.

Ja, det var det verste, liksom, at de her miggene kom etter dem helt til.

Og jeg har vært, og det er en masse sånne type symbolområder blant annet.

Når du kjører fra Masava mot Assab inn i hverkenområdet, så er det jo mye. Sånne skyttegraver de har vært i, og også nord, da. Men så var det jo da intern konflikter for da var flere grillige gruppe, flere frigjøringsfrontet. Fra 2.70 til 4.70, tror jeg, det var definert som at det var en borgerlig krig. Fordi det var så på store indre stridigheter i disse grillige gruppene. Og det tok dem jo også med seg, for eksempel ELF og EPLF, og noen veldig par andre i tillegg. Og det var jo liksom ideologisk om de var høyre, venstre, maxister, maoister og alt dette som de tok. Maxister mot maoister, ja. Det er ikke det frie marked. Det er ikke det frie marked, men det er hvem man fikk støtte av. Men når det endelig ble fred, og man endelig hadde fått til en deling, og konsultasjonen, han som skrev konsultasjonen, fortsatt en veldig nær venn av meg, da var drømmen om at det skulle bli Afrika, Singapore, og økonomisk vekst, og hadde mange ambisjoner, alt fra hvordan alle skulle lære å lese og skrive, helsevesen, alt dette, så det er jo en nasjon hvor det har vært mye drømmer og håp, og de aller fleste av de har blitt knust, både maktkampere og yttre forhold. Hvis jeg skal forløve å si noe som imponerer meg litt av det med Isaias Afurki, og det er liksom det helt overgripen i alt tenkning, er at du skal bevare et fritt eritrea. For hvis du nå tok oss gjennom historien, så har det jo vært hele tiden å trussel mot deres uavhengighet. Så uavhengighetskrigen, den fortsetter. Det er egentlig det som er hele tankehjengen, mistenkliggjøring, at noen vil overta oss, og derfor er man villig til å bruke alle midler. Mange blir jo nå sendt nesten til evig militærtjeneste. Nå driver man og rekryterer folk helt opp til 56 år. Og ned til 16, jeg har forstått. Ja, ned til 16. De sava som er det stedet de kommer til. Og det er jo dramatisk, da. Det der skal vi komme inn på etterpå. Det er en del av det, for at det blir jo kalt for Afrika og Nordkorea. Og dette er virkelig et sånn klassisk diktaturtrekk de har. Det er med en helt sånn elleville ubegrense militærtjenesten. Du får aldri vite når du er ferdig militæret, før du plutselig er ferdig militæret nå. Det kan bli praksis hver militæret resten av livet. Helt riktig. I praksis resten av livet. Det er jo derfor også så mange gjør alt de kan for å prøve å flykte. Nettopp. Fra sava, helt i området, jeg vet ikke noen om det med flere steder, hvor du på en måte blir sendt til, da. Og da var det mange som prøvde å finne en flykterute, særlig vi har kassa i Sudan og videre utover. Hvordan er det som forholdet ettergjopet nå, vet du, utover sånn...

Nå får folk møtes på gata,
når de treer og nedtergjoper i Tyskland,
som begynner at hvordan forholder de seg til hverandre, tror du?
Jeg tror det er veldig begge deler.
Her kommer an på hvilken etnisk gruppe det er.
Og slagskapet som er veldig start...
Det er ikke så mye det har Bersa som måtte finne samhold.
Det er en stor gruppe.
Og jeg tror det er jo et slags broderfolk,
også en del av de grupperne, og noen av den største sorgen
jeg møtte mange eritrere i Asmara.
Den store sorgen var at mye av deres familie bodde i Addis,
og det var forbudt og umulig å komme dit.
Og vi kan jo se litt av den ukraina, russland, dimensionen inn i det,
hvor familie blir splittet,
når det var lenge,
men jeg er helt sikker dypespor,
men mitt indtrykk er at de er glad i hverandre,
i utgangspunktet, og så er det jo mye spilt blod,
og alt hva det kan føre til.
Men du, altså, etterskjedstendigheten, så ble det EPLF
som vi har inn på her,
i en av disse motsandsgruppegene.
Det ble det ledet av Aferverke.
Det ble da til et politiske partim, en annen PFD-hodd,
skulle styre landet i noegangperiodet.
Den peroden pågår den dag i dag,
som sier, oppe i valgdrestet sikkert,
er rett i et EPLF.
Nesten?
Nesten.
30 år, rett og rett,
har Aferverke da sitt i med makt.
Det er kanskje ikke et typen å gi fra seg den,
men det første heller.
Hva slags hyr er han her,
du som måtte ha møtten i,
hva slags ledelse er det vi har å gjøre?
Det sier så at han nå vet hvor alle i landet er en,
og nesten hva alle tenker eller kommer til å tenke.
Erik III er et gjennomkontrollert land,
med en diktatorisk leder.
Han har greit å bevare selvstendigheten,
men til en ekstremt høy pris.

Jeg har møtt han en del ganger.
Vi fikk et sånt forhold hvor,
jeg synes det var interessant å sitte og snakke med meg,
så vi kunne ha to, tre timers møter.
Til hver?
Litt sånn eksklusivt.
Ja, han hadde god tid.
Ja, han var en likte å vise meg sin kunnskap om verden,
og en intellektuell, god oversikt,
og holdt steinhart fast ved sin måte å se verden på,
men som ikke ble på en måte opplevd,
som kan møte andre, som virker fullstendig,
banal, analytisk.
Det var han ikke.
Belest, klok, sånn, intellektuelt.
Bevega seg, det tror jeg kan gjøre.
Bevega seg åpent og fritt ute i Asmara,
uten sikresvakter.
Det tror jeg er tajt av veldig til.
Det pleier å gå den veien i Asmara.
Ja, det gjør det.
Det var han selvfølgelig også som andre diktatorer,
paranoia.
Noen få han stod det på.
Fær og ferde?
Fær og ferde, og to av de.
Jemane Gebremerskel, som er stabsjef på presidentens kontor,
og Jemane Gebrab, som på en måte er det faktor dagligere i PFTJ,
har vært med hele veien.
Jemane Gebrab, han kjente jeg godt.
Arsenal-fan.
For de som var mye...
Arsenal har vært flinke i Afrika.
Ja, han bind laden var også Arsenal-fan.
Vi har svekt oss av veldig.
Ja, jeg har tått med ham.
Jeg er Stoke, så du vet ikke hvordan Arsenal gjelder.
Du er Stoke City?
Ja, vi klager det.
Nei, det var intellektuelle, flinke folk,
men regime framstod for meg som mer og mer paranoid.
Selv om på en måte det ytterre...
De har begynt å åpne seg litt mer.
Nå er de jo med i FN.

De er med i den regionale organisasjonen som heter IGAD,
som de frivillig gikk ut da.
Der er de med.
IGAD er jo sånn...
Du har ekkovas i Vestafrika, du har IGAD i Vestafrika.
Politisk samarbeid.
Nordisk råd på en måte.
Det tror jeg er en grei sammenligning.
De er med AU, Afrikansk unionen,
og som har vært ute.
Man sier at noe av produksjonen er litt på vei opp.
Ja, og den er potasj eller hva det heter,
som er en del tilsetningstoff til kunstjørsel.
Jeg tror kanskje det heter potasj.
Potasjum.
Det er potasjum, det er potasjum.
De har ganske store forekomster,
som var på kanadiske hender,
som nå er på kinesiske hender.
Hva dette vil betyr,
og hva det betyr, det vet jeg ikke.
Finalsam makta, diktator,
kobler seg mer og mer på andre autoritære ledere,
og så rykker noe om hans død.
Det er betydelig overdrivet, det vil jeg si.
Et annet trek som er veldig klassisk,
som jeg opplevd for et ganger,
er at når du kommer inn i retreret, så slutter telefonen den å virke.
For at det utlanske simkort har ingen funksjon,
det er ikke noe nettig de kobler seg på,
for å få lokalt simkort,
som må du også ha fast adresse i retreret.
Det er jo en lang og nytidig prosess,
så kommunikasjonen ut, selvfølgelig kjempefanslig,
er klassisk diktaturtrek.
Inrikspass, da begynner vi virkelig å snakke
en klassisk diktatur, hvis du har vært i Nordkorea,
da er det ikke retreret, men i Nordkorea, så er jo ingen bil på motoverne,
for det er jo ingen som kjører fra by til by,
for det må da spesielt til atelser for å reise rundt,
og det må du også da i retreret.
Du kunne kjøre ganske frittrende.
Jeg kunne kjøre fritt, og det var, det har blitt tøffere og tøffere,
og jeg kunne også ringe ut.

Ikke bare med å satt litt telefon, men også...
Vi façler litt på...
Ikke med mobilen din?
Nei, ikke med mobil.
Du tar kanskje ikke med deg med Stortis mobilen på?
Nei!
Nei da, du gjør ikke ikke det.
Men det her nok, det du nå forklare å sier,
er jo at regime går jo i en retning.
Kontroll, kontroll, kontroll, kontroll,
og det er at man vet både hva folk tenker og hva dem,
og du tror at de kommer til å tenke,
for eksempel å rømme,
og da gjør du alle mulige restriksjoner for å hindre det.
Det er jo bare det, at vi skulle møte folk fra andre byer,
og lage noe på sesjonkontakt,
og lage et større system.
Det er jo selvfølgelig helt utloka for innbyggarene.
Ingen ytteringsfrihet, selvfølgelig ikke noe politisk frihet.
Pressefriheten er jo helt sensasjonelt dårlig.
The World Press Freedom Index,
så er det en sånn poengsystem fra 0-100,
som alle landet arrangere setter,
og Norge er jo da selvfølgelig på første plass.
Året til å være helt suveræde faktisk,
vi har da 95,8 poeng på den listet,
andre plass i landet 89,91,
som vi er helt i topp.
Og hvis du går litt lengere ned på listet da,
for eksempel ned til eret 3, så kommer den ned på 27,86 poeng.
Da er det bare Syria, Turkmenistan, Iran, Vintnaam,
Nordkorea bak fra 2014-2021,
og er i tredje da arrangert som del av landet
som hadde minst pressefrihet i hele veien,
og det er imponerende å ligge 8 år bak Nordkorea på den listet.
Så her snakker vi jo helt vanvittig, undertrykkende.
Kjenner du deg igjen,
føles det som om myndigheten kunne ha litt randkontroll,
og hva som ble skrevet til å vise den der nederlig?
Ja, fullstendig kontroll på alt hele tiden.
Hvor viktig er pressefrihet da?
Pressefrihet er helt avvirrende for et demokrati,
og det er ikke bare en flasket.
Det er det ikke det?

Nei da, det er helt avvirrende.
Så det er ikke helt feil å kalde det for Afrikansk Nordkorea?
Kanskje det er noen måte forskjellig på...
Ja, men det er ikke helt feil,
og det har blitt mer og mer ade,
og når du har valgt en vei,
og det er jo veldig sånn,
når du har valgt en vei,
nemlig diktatur,
så er det vanskelig å på en måte...
Løse opp i det?
Ja, det er det.
Og så hvordan gir du konsensjoner,
hvordan endrer du det,
uten at den interne maktbalansen endres?
Det løses jo så på en regel med revolutionen,
og det er jo så stort et sånn endres,
så da blir det som regel noe annet gært.
Ja.
Da blir det alt for dårlig tid til å sette sammen noe nytt,
og så er vi der.
Så det er en negativ spiral rett og slett.
Kan det si noe positivt da?
Det er jo hyggelig å komme...
Ja, og det er bare...
Det er et land med fantastiske muligheter.
Det er et vakert land.
Keren, som er et fruktbart flott område,
det er villedyr.
Man kan dra litt ut av for rasmar,
og litt så kan du høre i ene.
Det er et hundeland, mer enn et kattenland.
Jeg har forstått innen for Afrika,
det er liksom hundelinne, rovdyra, dufinir.
Ja, de er der, så...
Og et veldig stolt folk,
et arbeidssamt folk,
med mange muligheter.
Det er litt ned på bakken i rettere her,
bare for å få en litt følelse,
og sånn, det er å gå rundt der.
Det er litt nysjære på,
for det er det som har vært mestig,
å renne med da, da du var bosatt.

Det er absolutt...

Er det kaotisk, sånn, klassisk Afrika?

Det er det mer...

Jeg får følelsen at det var mest...

Det er absolutt...

Jeg bodde rett inn i nærheten,
en veldig sånn stor rundskjøring.

Hadde en liten hage flekk.

Og foran der, så var det...

Bilen er kjørt forbi ikke veldig mye trafikk.

Jeg kunne gå til noen nabor.

Og pene hager, og det var også...

For eksempel ned i Hovedgata,

hvor domkirken var,

eller i hvert fall en stor kirke,

om det kaltes domkirken,

det er veldig tvilsomt.

Og nærheten her, så var det sånn små kaffeer,

hvor du kunne sitte og ta deg en kaffe.

Og...

Høysehøyre får lukken ut.

Ja, det var et rolig, fint sted.

Sikkert mange ville...

Kanskje siden, det er litt kjedelig.

Men det å ha det kjedelig,

var jo helt ordent.

Det er bedre, det er mye annet.

Skal vi ta en liten tur innom spalten?

Yes!

Yes!

Helt bra! Helt bra! Helt bra!

Helt bra! Helt bra!

Da vil man at det er den siste.

I spalten gjøres Ramon,

så samler jeg sammen med en vann mildt overraskende fakta,

om forskjellige land.

Det er ikke helt så kjedelig.

Det er ikke helt under et kvarteller.

Det er gjøres.

Jeg får ventere av reaksjonen.

Jeg kan begynne med denne her.

I 2015,

så ble jeg altså Daniel,

Tekle Haimanott,

[Transcript] 198 Land med Einar Tørnquist / Eritrea med Raymond Johansen

og Marhavi Kudus,
de to første svarte deltagerne i Tor de France.
Det er Retrere.
Yes!
Yes!
Ja, det er sant.
Cyklikansk vei greia her, rett og vet.
Ja.
I mai 1994,
bare måneder etter å bli trippel olgullmedalier på skjøter,
så ble Johan Olav Koss
uten ettesportsambassadør for Retrere.
Yes!
Det visste jeg ikke.
Ikke jævlig.
Det kom bare tilfeldigvis fra et eller andet Google search her.
Derover 30.000 Retrere i Norge,
tre av dem,
har valgt å bosette seg i Norge's nest nordligste kommune,
Lebesby.
Det synes jeg er bedre.
Ja, 30.000 er glad til å sjekke hvor mange.
Hvem er den nordligste?
Det er 30.000 i Lebesby.
30.000 er der.
Jeg synes jeg er så bedre.
Ja, ja, ja, ja.
Da er det ondlig dratt fra Retrere, liksom.
Ja, da har det virkelig slankt.
Helt opp i Nordkine.
En av de lokale idrettene i Retrere er kampsporten Testa,
som er en kampsport som fokuserer ikke på slag,
ikke på kast,
ikke på spark,
men på skalling.
Er det sant?
Har du lyst til å prøve?
Nei.
Nei.
Se bra.
Kjenn og Benai Abeda ble i 2018
den første eritreske vinterolumpier.
Den kom på en 60 første plass i Storsnallom i Pyeongchang.
Er det sant?

Ja.
Det er høydnet der, da.
Høydnetdrag.
Ja, men litt snø, da.
Ruller ikke, da?
Det ble 60 første plass.
Jeg vet ikke om det var noen 60 andre plass.
Det sier ikke sånn om noen.
Cirka 1.3. er den kjempene eritreske herren i krigen mot etiopia.
Hva kvinner?
Kanskje det er ikke så overraske.
Nei, det er ikke overraskelig.
Hvis det var 2 kjønne av draft som det heter.
Ja.
2 kjønne av draft var det for et uttrykk.
Det er kanskje ikke så...
Nei, det begger kjønn.
Ja.
Det var noe rødeste jeg satt noen ganger.
Stort.
Vi gikk fort å lese på neste setting mens jeg snakket.
Alle innbyggere over 15 år er pålagt å ta seg fri i en måned
for å lage steinterrasser i fjellsiden.
Er det det?
Ja, det er det.
Det er for å sørge for at man bevarer...
Du ser jo det er jo masse steinterrasser.
Det skal holde foktenheten i jordsmånden
og sørge for at det ikke blir erosjon og sånn.
Det er selvfølgelig...
Det er også tvangensverber.
Ja.
Det må man gjøre.
I 1998 ble det funnet en menneskeaktig hodeskall
fra en av våre forbereder som var 1 million år gammel i retterea.
En av det elste i verden.
En av det elste i verden.
Det ender som vår tidlig uttrykk av moderne hodeskall.
Nettopp.
For det var ikke apet og den var menskete.
Ja, nettopp.
Så den var altså 1 million år gammel.
I 1998 kan du bare tenke hvor gammel den er nå.
1 million og 25 år nå.

Vi tar en liten spørsmål da.

Ja, ja, ja.

I spalten av liten spørsmål Ramon
skal du også få spørsmål fra en liten herne.

Jeg har samlet en liten gjeng her
som har lurert på Vassaderart
og Fredrik M. Lindbo.

Han lurert på om du lærte deg å lese og skrive til Grinja.

Nei, det var Out of My Reach.

Det er komplisert.

Nei, altså det er det.

Stremt komplisert.

Det er en stammerfra.

Det er sånt grunnspråk som et gis eller sånt nå.

Ja, det er helt ...

I en skriftspråk er det enstet som er sånn
levende språk som er afrikanske utvikler.

Som både Amharisk og Grinja.

Det er en stammerfra.

Det er utrolig krøkkete.

Veldig, veldig vanskelig.

Nei, det er ...

Not even close.

Not even close.

Erik Granmurken.

Han spør,

hva slags mat må man prøve når man er der?

Ja, jeg synes man skal prøve ...

... hjæterkjøtt.

Med grøntsakeris og ...

... njera.

Med sånn brun,

servstaktig ting over hjætkjøttet, synes jeg er veldig godt.

Jeg tenker jo vel også at hjæterkjøtt og serv er så sammenliggbart,
men servstaktig, så er det en veldig kjukk og belat.

Ja, så det er mindre kjøtt på den.

Det er mindre kjøtt på den.

Og jeg innbilder meg at den også må koke lenger.

Det kan jeg se for meg.

For å bli kvitt,

litt som scenen og sånn.

Men jeg spiste det som skulle kose meg.

Jeg fikk det servstaktig, synes jeg det var kjempedeilig.

Gjætt som kosemat for Johan Hansen.

Ja, det var bra.
Hva i Annakleven lurere på?
Hvilket forhold har du til musikken derfra?
Hun tør på at den er litt spesiell,
og så hører hun sånn, holde seg for en emorgietere.
Det er jo alltid sånn når du er i et land,
også i Eritrea,
og er på oppvisning med Eritresk musikk,
og får hele atmosfæren sett menneskene,
sett hvordan de danser,
og belysningen er,
og stemningen er,
så synes du det er flott.
Men jeg er jo ikke sånn...
Så kommer vi hjem.
Ja, så kommer vi hjem.
Det er jo sånn litt med en del drikkevarer,
som du kakker at Oso, for eksempel,
går an å drikke i helas.
Du, verden, du tar ikke bedre hjem.
Det er jo med den musikken,
men den må være akkurat i den atmosfæren.
Jeg synes det var flott,
men det var flott med stemningen,
og menneskene,
og lukta, og alt du var.
En del av da, men...
Jeg føler meg litt gjennom å skulle rett og sett,
for det er jo litt sånn jeg oppløver det,
uten å reisere, og så er jeg,
og jeg blir så glad i sånn musikk fra Mali,
og så kommer jeg hjem, så er jeg,
og rett på...
Ja, det er noe helt annet.
Minst malysiske som finnes.
Ja, ja, ja. Så sånn sett, så er jeg ikke noe sånn
forhold til det,
men jeg hadde fine opplevelser
med eritriske musikk jeg var da, synes jeg.
Bjørn Ravnos, han har stilt det samme spørsmål
til alle episodene av 198-dagen.
Han lurere på hvem forteller de svensk vitser om.
Det må nesten være et jobb her, da.
Er det for like, eller sånn...

Kanskje Djiboutierne for...
Jeg tror det er hvem du spør,
men det kan jo hende at de som tilhører
tigre, forteller vitser om tigrinjere,
for alt det jeg vet,
men tenk, du må ha utrolig mye
innsikt i et land
for å forstå humor.
Og det er jo ofte en del av...
Det er det vanskeligste med å rate et antal land.
Du er jo ikke morsomt i et antal land.
Nei, du er ikke morsomt i annen land.
Og hvor vanskelig er de som ikke er født i...
i Norge for å forstå norsk humor.
Ja, jeg er jo helt forhåpløs.
Og det er ikke alltid jeg forstår norsk humor
å rukke enn eller i humor.
Nei, det er det.
Skul humor, det skal du ikke...
Det vet jeg ikke potta meg å skjønne nå.
Nei, nettopp.
Det er litt rett om å finne norsk forforskrivelse.
Men jeg tror veldig for at...
Jeg er veldig gammel av på et i oppe,
og så får vi se.
Jeg er ikke helt sikker på det.
Kenneth Beck, han spør,
er Eritrea kjent for noen oppfinnelser?
Og der må jeg google.
Ja.
Og jeg har klart å finne igjen.
Nei.
Jeg vil ikke si at Eritrea blir litt kjent for den.
Nei.
Det er mer kjent for andre ting,
men det er en Eritreisk mand,
som heter Michael Michael Sebato,
som i 2016
oppfannet e-elektrisk sag som sager
Fyrkant og Høld.
Det er veldig fort å...
Det er ikke det jeg hørt,
noe du har lyst til å ha.
Jo, det er...

Fyrkant og Høld er igjen.

Er det sånn?

Ja.

Kod så.

Det kan jeg gå og google.

Det ser helt rå ut.

Ser du det?

Ja.

Så den kan jeg absolutt anfalles.

Det er en Eritreisk oppfinnelser der.

Fyrkant og Høld.

Fyrkant og Høld.

Nå som helst så er jeg bare...

Ja, ja, ja.

Lasse mye brått inn andre.

Han spør hvilken souvenir er det man bare må kjøpe med seg fra Eritrea?

Jeg har noen smukker.

Ja, håndlagde greier.

Håndlagde smukker.

Ja.

Sånn av fine.

Ja.

Ikke noe sånn veldig nært

forhold til smukker,

men jeg har liksom...

Jeg har ikke ratt flyttet også.

Jeg har vært å sette gjennom ting,

og...

Jeg er sånn ser held på bilder

for å ha minne.

Det er jo det beste souvenir, selvfølgelig.

Ja, jeg synes det.

Jeg har lyst til å si tusen takk for at du kom hit,

og så har lyst til å stille

et sånn ordentlig avslutningsspørsmål,

og det er savner du noen ganger i Eritrea?

Ja, det gjør jeg.

Ja.

Det er rart med hva man kan savne.

Det kan være at man savner den tiden i livet,

og all den man var i,

og jobben man hadde,

men ja,

[Transcript] 198 Land med Einar Tørnquist / Eritrea med Raymond Johansen

jeg savner ibland Eritrea.
Det er ikke det jeg går å tenke på hver dag.
Men livet er så hastig,
og det er full av ulike minner,
men også mange gode minner.
Så jeg bærer med meg i Eritrea.
Veldig hyggelig at du kom hit.
Lykke til med valg.
Tusen takk skal du ha.
Så får vi ta praten om et annet land.
Det må vi gjøre.
Hyggelig av deg.
Sitt det. Ha det.